

SZONDI LIPÓT LEVELEZÉSÉBŐL¹

1. Freud — Szondinak

Prof. Dr. Freud

Bécs, Berggasse 19.
1937. 6.18.

Tisztelt Doktor Úr!

Megelégedéssel tapasztaltam, hogy érdekes munkájában milyen messzemenően figyelembe vette az analitikus szempontokat.

Nem vagyok abban a helyzetben, hogy megítéljem, sajátos öröklésbiológiai tézisei mennyire bizonyítottak vizsgálataiban. Ez a téma számomra túl idegen. Bizonyos ellenvetések nyilvánvalóak anyagával szemben. A házastárs és a szerelmi társ választása gyakran nem esik egybe, a választási szabadság pedig gyakran nagyon korlátozott.

A pszichoanalitikus tapasztalat a szerelmi kapcsolatok meglehetősen tarkaságát tárta fel: a nagyon korai szerelmi tárgyakhoz való rögzüléseket és a belőlük származó benyomásokat, az egyénnek a saját személye iránti narcisztikus vonzódását, gyakran pedig vonzódást a személynek ahhoz a részéhez, amely nem fejlődött ki. (Pl. a fiú, aki lány kíván lenni stb.) A szerelmi kapcsolat negatív függőséget is mutathat. Az anya, a lánytestvér incesztuózus imágójának is hatása lehet, stb.

Az Ön által kiemelt tényező is szerepet játszhat, anélkül azonban, hogy kizárólagos vagy mérvadó lenne.

Elnézést az odavetett megjegyzésekért!

Tisztelettel:
Freud

¹ Freud és Thomas Mann levelét a zürichi Szondi Intézet bocsátotta rendelkezésünkre; a Szondi-Balázs Péter levelezés Balázs Péter hagyatékából származik és megtalálható az MTA Kézirattárában 14/1989. sz. alatt.

2. Thomas Mann — Szondinak

Thomas Mann

Erlenbach-Zürich
1953. okt. 23.

Tisztelt Szondi Doktor Úr!

„Sorsanalízis” című könyve jelentős ajándék számomra, amiért legnagyobb hálámat fejezem ki Önnek. A könyv már eddig is sokat foglalkoztatott, s ez ezután is így lesz. Több minden meglepően ismerősnek, rokonnak tűnik benne számomra — mint ahogy emlékeztet Schopenhauernak „A látszólagos szándékosság az egyén sorsában” című esszéjére is. A „szülőválasztás” tanában ez képletesen mindenkor feltehető, s számomra úgy tűnik, életünk kezdetén, „még az ivarsejtek kopulációja előtt”, a genotropikus gondolkodás az „akarat” schopenhaueri-metafizikai filozófiájában szintén előkerül. Mint tudja, a szabadság, bűn és érdem fogalmak kiszabadításáért Schopenhauer áthelyezi azokat a ténylegesen működőből a lehetségesbe. Véleménye szerint bár az egyes ember cselekedeteit a determináció gátolja, ám ez „másképp is lehet”. Az ember sorsa az, amivé ő válni akart. Nem áll ehhez nagyon közel a „génikus menetrend” fogalma? A könyv mélyebb és éles elméjű gondolataival nem tudok a továbbiakban vitába szállni. Ez számomra már akadályba ütközik. Fogadja ezen futólagos sorokat érdeklődésem jeleként!

Készséges híve:
Thomas Mann

3. Szondi — Balázs Péternek²

1939.

Kékestető
Húsvétvasárnap.

Kedves Balázs Péter! Vártam levelem megírásával, mert bőven akartam írni kedves, baráti levelére. Úgy érzem, hogy kettőnk barátsága igazi barátsággá akkor vált, amikor Párisba került. Annyi mély, őszinte baráti kötődést érzek ki leveléből, amennyit Pesten sohasem tudott nekem adni. Pedig a Maga egészen ritka missziós lelki konstrukciója igen mélyen hatott rám. Sokszor volt az az érzésem: „ilyen akartam lenni” — mint Balázs Péter. Ez az érzetem, — egy rövid időre — megtört; akkor történt ez, amikor mindent abbahagytam. Leveléből megint az a Balázs Péter szólt hozzám, amilyen missziós magam szerettem volna mindig lenni.

Most, hogy Páris újra az eredeti, „genotyp” Pétert csinálta vissza Magából (— bocsá-

² Balázs Péter (1919–1994) pszichológus, 1939-ben Brazíliába vándorolt ki, a Rio Grande-i katolikus egyetem pszichológiaprofesszora volt.

1939]

DR. SZONDI LIPÓT
 INGEVOSZ. ÉS GYÓGYÁSZ. TUD. DR.
 AZ ÁLLAMI GYÓGYÁSZATI KÖRINTSI
 ÉS GYÓGYÁSI ISKOLA TUD. DR.
 VÉDELMI BIZTOSÁGA
 VÉDELMI KÖZS. T.
 TELEFON: 11-63-64.

Kékestől
 Péntek vasárnap.

Kedves Balázs Sándor! Várom levelem megírásával, amit bőven
 elkartam Bai kedves barátai leveleire. Nagyon jó, hogy kedves
 barátaiaga, igazi barátaiaga akör volt, amikor Törökba került.
 Olyan nagy, mint a barátai költésed érte, ki leveleiből, amennyit
 lehet, sokasim tudott nekem adni. Pedig: a nagy eriem
 a nagy eriem, telki konstruereje igu nyelvem hatol
 a nagy eriem, az az eriem: igen akartam lenni!
 ma is Balázs Sándor. É az eriem, ig rövid ideje - meg-
 lőt: akör történe er. amikor nyelvem abbahagyott.

Leveleiből megint az a Balázs Sándor volt, akör nyelvem,
 nyelvem magam eriem volna nyelvem lenni.

Ma, hogy hírs újra az eredeti, "genetika" letart eriem
 a nagy eriem (- kormu a magyar nyelvem -)
 a nagy eriem, hogy az is marad akör Törökba,
 akör Hawaii-ban vagy Braziliában. - az ember nyelvem
 ma lenni, mind nyelvem, akör az ig nyelvem
 kormu. az ember nyelvem, "D" lenni, akör nyelvem
 nyelvem "nyelvem" vele er nyelvem az nyelvem.

Ma az, hogy nyelvem? Eugeni a sorsavariis lapított
 meg az, hogy nyelvem lenni nyelvem lenni, mind még nyelvem
 nyelvem lenni a nyelvem, a nyelvem nyelvem lenni akör az
 nyelvem nyelvem, nyelvem nyelvem lenni nyelvem.

Ma nyelvem: még nyelvem! Tehát: az nyelvem: nyelvem
 nyelvem, nyelvem után ma nyelvem lenni. az nagy nyelvem
 nyelvem nyelvem az nyelvem lenni, az nyelvem lenni nyelvem
 a "nyelvem" az nyelvem "nyelvem" nyelvem lenni.

nat a magyartalanságért —) biztosan érzem, hogy az is marad akár Párisban, akár Havai-
ban vagy Braziliában. — Az ember merjen más lenni, mint mindazok, akik őt egy
emberként körülveszik. Az ember merjen „jó” lenni, akár mennyi „rosszat” mívelnek
vele és körülötte az emberek.

Mi az, hogy rossz? Engem a sorsanalízis tanított meg arra, hogy rossznak lenni annyit
tesz, mint még meg nem találni a helyes, a helyes, adequat vészkijáratot abból az
ösztönrészből, melybe ösztönáramlataink sodortak. Azt mondtam: még nem! Tehát az
vallom: holnap vagy holnap után már másképp lehet. A Maga missziós útja éppen azért
tetszik nekem, mert relatíve könnyen vezeti a „rosszakat” az adequat „jobb”
vészkijáratok felé. Sosem kételkedtem abban, hogy Balázs Péter ilyen és ilyen is marad
(De azért jól esett, hogy levele megerősített ebben a hitemben)

A laboratórium: egy lázasan dolgozó hangyatársadalom. Oly nagy az érdeklődés,
hogy négy kiképző kurzust kellett nyitni: 1. az egyetemi pszichológusok (Schiller
emberei) 2. az orvosok, 3. a gyógypedagógusok, 4. a psychoanalitikusok számára,
ezeknek csoportvezetői: Mérei, Molnár, Kozmutza, Sándor Klári. Hetente kétszer én
tartok kurzust valamennyi csoportnak (30–32 ember!) és egyszer hetente külön képzem
a csoportvezetőket — A teszt most készült ez mind teszt-apparátus, Calderoni csinálja és
gyönyörűen hozta ki fadobozban. Az értelmezési „atlasz” is már félig kész, egy-egy
tesztprofil három nyelven (angol, francia és német nyelven) kap részletes értelmezést.
Maga a módszertan kész és most kezdek fordítani. Remélem júniusig kész lesz az egész
és Svájcba próbálom elhelyezni. Ha akad Párisban oly kész pszichológus, aki kísérleti
ösztönkutatással kíván foglalkozni, úgy beszéljen neki a módszerről és szeptemberbe
kiküldhetem neki.

Úgy élünk most, mint egy harminctagú „megszállott” család. Csodálom munkatár-
saim hitét és szorgalmát. Sajna: Maria nagyon rosszul van. A röntgenbesugárzás szub-
jektive jót tett; objektíve közeledik a véghez. —

Basch Béla jó benyomást tett. Első eset, hogy semmit sem kért! Kedves Péter,
maradjunk továbbra is „írásos” barátságban és írjon bőven

barátjának, Szondinak

4. Szondi — Balázs Péternek

Zürich, 1946. VI. 16.

Kedves Péter,

Levele, melyet a genfi recherche irodán át küldött, nagy örömmel töltött el mindjájunkat.
Hogy ennek ellenére oly későn válaszolok, annak az a magyarázata, hogy éppen le-
vele érkezése után lényeges existenciális változáson estünk át és egy új élethelyzet kiépí-
tése minden erőmet igénybevette. No de erről későbben írok. Az elmúlt két év történetét
röviden így foglalhatom össze. Családommal együtt 1944 június 29-ig Pesten ma-
radtunk. A zsidóházba való költözést és a velejáró terrort még átéltük. A sárga csillag is
ott díszelgett a kabátomon. Ezt az időt — most utólag megállapíthatom — sorsanalitikus

nyugalommal éltem át. A németek bejövetele teljesen megszüntette praxisomat és egész ténykedésem öngyilkosságra készülő orvosok és barátok megmentésében merült ki. Már Újpesten és Kispesten megindultak a deportálások és mi nyugodtan vártuk sorsunkat. Egy percre nem kételkedtem abban, hogy számunkra más sors vár. Ez be is következett. Az amerikai Vörös Kereszt és a Joint kezdeményezésére, csere keretében, 1600 zsidót Palesztinába indítottak. Én az egész mozgalomról nem tudtam és néhány nappal az indulás előtt kérdeztek meg, hogy hajlandó volnék-e velük menni. (Néhány jobb nevű magyar tudóst és művészt is kívántak ily módon megmenteni). Egy héttel később már el is indult a csoport. A jelleg teljesen a deportálás jegyében állott, hetven és nyolcvan voltunk egy marhakocsiban és 10 nap után kiraktak minket az azóta hírhedtté vált Bergen-Belsenben. Itt éltünk teljes 5 hónapig. Az élet itt teljesen olyan volt, mint minden más németországi koncentrációs-táborban: éhség és hideg. 100-an egy barakkban stb. A gyerekek, Péter és Vera, valamint feleségem, de jómagam is csontra fogytunk le. A koncentrációs táborban az élet számomra sok pszichológiai tanulsággal járt. Kora reggeltől a sötétség beálltáig „lelkészkedtem”, két pricc között egy 30 centiméteres hézag volt a rendelőm, jobbra-balra és felettünk emberek feküdtek a szalmazsákokon, de ez egyáltalán nem zavarta az embereket abban, hogy nálam lelki megnyugvást keressenek. Különös élmény volt ez számomra. A táborban 5 hónapon át 8–10 ember számára bevezetést tartottam a sorsanalízisbe és közülük ketten most továbbfolytatják sorsanalitikus kiképzésüket. Ugyancsak ott az elitekből csináltam egy humanista kört, ezek az előadások, melyeket éhezve és fáva, koromsötétben, zárt ajtók mögött tartottunk, — mialatt kint néhány méternyire tőlünk fegyveres SS katonák fel-alá járkáltak — olyan élmények számomra, melyeknek hatása, — úgy vélem — eljövendő munkáimban meg fognak érződni. (Most dolgozom egy brassurán, melynek címe: Az ösztönök humanizálása)

Már-már azt hittük, hogy Bergenben éhen veszünk, amikor váratlanul csoportunkat vonatra rakták és 1944 december 7-én Svájcba vittek minket. Itt jelent meg néhány hónappal azelőtt Benno Schwabe baseli cégnél Schicksalsanalyse c. könyvem, mely nagy port vert fel, nevemet jól ismerték és ennek köszönhettem, hogy a svájci professzorok a szövetségi elnökhöz memorandumot adtak be érdekelmemben. Néhány hét után családommal együtt liberáltak és csakhamar tudományos asszisztens lettem az egyik legnagyobb svájci magánelméklínikán. Itt írtam meg a genfi tó partján a Schicksalsanalyse második kötetét: Experimentelle Triebdiagnostik címen; mely most van szedés alatt és remélem, hogy őszre piacon lesz. A kiadó, Hans Huber, Bern, máris eladta Amerikának, ahol a tézt és a könyv Grune et Stratton Inc. New-York cégnél fog megjelenni. A fordító Dériné, Körösi Zsuzsi lesz. Egy évig dolgoztam a klinikán és most március közepén Zürichbe költöztünk, ahol munkaengedélyt kaptam a sorsanalízis egyéni és csoportos tanítására. A praxisom már megindult, az érdeklődés elég nagy és reményem van arra, hogy családomat el tudom tartani. Zürichben és Baselben az Institut f. angewandte Psychologie keretében tartok előadásokat a kísérleti ösztöndiagnosztika köréből, azonkívül magántanítványaim és magánsemináriumom is van és főleg psychoanalitikus orvosokat és kész psychologusokat képezek ki. Céлом egyelőre ittmaradni legalább is addig, amíg a következő két kötetet (Trieblehre és Schicksalstherapie) meg nem írom. Ősszel olyanfajta nagy szemináriumot rendezek, int amelyet Pesten tartottam. Minden jel arra mutat,

hogy Zürich sokkal alkalmasabb arra, hogy a sorsanalitikus mozgalmat innen a világ minden tájára elvigyem, mint Budapest. Máris érdeklődést mutat Dánia és Franciaország és jelentkezés történt már Párisból arra, hogy intézetek számára egy-két embert kiképeztek. A küzdelem a sorsanalízisért csak most kezdődik. Bármily nagy az érdeklődés – vagy talán éppen azért, mert nagy az érdeklődés – az ellenállás is egyre erősebb. Különösen a Jung kör fejtí ki nagy ellenállást. De hát így van ez jól...

A pestiekéről a következőket tudom: Robozék, Sándor Klári, Ilyésné, Kozmutza Flóra, Méreiék, Gleimann Anni, Miko Eszter, Molnár Imre megvannak és dolgoznak. Benedek István apjával együtt Kolozsvárt él és a magyar egyetemen előadó tanár lett a korlélektanból. Mérei Ferenc a fővárosi pedagógiai szeminárium laboratóriumának vezetője lett. Dr. Garai és Ervin Gábor dr. valószínűleg elvesztek. A pszichoanalitikusok közül Hollós István, Amar René, Hermann Imrécék megvannak. Pfeiffer Zsigmond elveszett. Zemplén György él. Németh Gyuri még a háború alatt eltűnt. Németh Péter és Hoffmann Marianné élnek. Körösy Zsuzsi New-Yorkban van és nagy karriert csinált. Balkányi Sári Pesten él, de szeretne külföldre menni. Kedves Péter, nagyon örülök, hogy sorsát oly jól irányítja és arra kérem, hogy most Maga írja meg sorsának egyes állomásait és jövőendő terveit. Mindjában őszinte barátsággal üdvözljük és maradtam szeretettel mindig híve

[kézzel írott] Szondi

Zürich. Universitäts str. 8. III.

5. Balázs Péter — Szondinak

DR. h. c. PEDRO BALÁZS
PSICÓLOGO

cím: Rua Vranium 293
(Brooklin) Sao Paulo, S.P.

1972. november 22.

Igen tisztelt Főorvos úr:

1937 szeptemberébe, 35 évvel ezelőtt, ismertem meg Doktor urat, kezdtem munkámat a Gyógypedagógiai Laboratóriumba, Benedek István hívására. A közel két évig tartó kapcsolatunk és a munkakör, egész életemre kihatással volt, van és lesz. Most, 54 éves koromba jutok oda, ami céloim volt, csak mint nevelő, pszichológus dolgozni.

Geigy cégemet elhagyom 17 évi munka után és csak az állami egyetemen mint szerződött tanár (újra 2+2 éves szerződést adtak) és Juan Müller pszichológus rendelőjébe fogok dolgozni. Müller metódusai bizonyos fokig távol vannak tőlem, de humánus érzése, irányomba kimutatott jó érzése az együtt működés lehetőségét megadja. Müllert is Doktor úrnak köszönhetem, ki a közös európai háttérünket, mint összekötő kapocs, mindíg kihangsúlyozza.

Zempléni Dénessel havonta van levél váltásom. Az elmeintézetből kikerült, nyugdíj segélyből él és várja látogatásomat.

Mellékelem Doktor úr egy 1939-ben hozzám intézett levelét, valószínűleg már nem emlékezne rá. Ez a levél segített át sok nehézségen és bár annak idején biztos megköszöntem, most még egyszer nagyon hálás köszönetem! Az eltelt 35 év alatt több mint 10 ezer ember vagy ember palánta életét próbáltam megelégedettebb, harmonikusabb, emberibb stílusra segíteni, „karózni”.

Érdemes volt élnem. Köszönöm!

Boldog karácsonyi ünnepeket kedves Feleségének és lányának is, hálás szeretettel és tisztelettel

Balázs Péter

6. Szondi — Balázs Péternek

Krähbühlstrasse 30
CH - 8044 Zürich
Tel. (051) 34 46 99

Zürich, Március 4, 1973

Kedves Balázs Péter,

Levele és az én levelem (1939) nagyon mehatottak. Főleg pedig az a hír lepett meg, hogy 17 év után teljesen a pszichológiának és a nevelésnek kívánja idejét szentelni.

Juan Müller emberileg igen megnyerő. Psychotherapiája nekem is idegen. Remélem, hogy Maga a saját módszerét fogja használni, mely — legalább a nevelés és utónevelés terén nagyon jól bevált. Sok sikert kívánok az új munkaterületén. —

1939-ben írt levelem azért érdekes, mert a „rossz” és „a jó” erkölcsök javítása terén elért sikereit és missiók feladatát dicsérem benne; most jutott el ugyanis a magam tudományos működésem odáig, hogy a „jó” és a „rossz” fogalmáról 2 könyvet írhattam. 1969-ben jelent meg a „Kain, Gestalten des Bösen” és 1973 tavaszán fog megjelenni a „Moses, Antwort auf Kain” címen. (Huber, Bern.)

Közben 80 éves lettem. (Márc. 11-én) A magyar orvostudomány tanácsa és rektora elküldte az aranydíszoklevelet, a berni magyar nagykövet maga hozta el. A Zürichi polgármester fogadást rendezett a városházán az intézet alapítványi tagjai és barátaim meghívásával.

A magyar újságokban Benedek István írt nagyon szépen, azonkívül a Zürichi újságokban nagy cikkek jelentek meg, részben müncheni és löweni munkatársaimtól.

Az egész címő persze ézelmileg fárasztott, de el kellett viselnem. Jól esett. —

A sorsanalysis külföldön nagyobb lépésekben halad mint eddig. A löweni kath. egyetem felvette a sorsanalysis-t a teszttel együtt hivatalos programjába. A parisi Sorbonne Egyetemen egy belga munkatársam két éve adja elő igen nagy sikerrel a tesztet és a sorsanalysis-t. Tárgyalások folynak négy sorsanalytikus könyvem francia nyelvű megjelenése tárgyában.

Ezek a jó híreim.

A kevésbé jó hír az, hogy Zürichben nem találok utódot és így nem tudok nyugalomba vonulni. Az analtikus praxist már 2 éve feladtam és most csak az intézet vezetésével és az iskolával foglalkozom. Ez sok munkát ad, mert az iskola 10-11 dozentet foglalkoztat, és a kutatást négy assystens végzi. — Ennyi elég.

Ha Dénesről újabb hírei vannak, kérem küldje el leveleit.

Érdekel, vajjon a Müller-Intézetben min dolgozik?

Maradtam feleségemmel együtt Magát és Müllert sokszor, üdvözölve híve és régi barátja

Szondi

Meghívó és tájékoztató

A **MAGYAR PSZICHOANALITIKUS EGYESÜLET 1996. október 25–26-án** rendezí idei konferenciáját. Címe:

SZERETET ÉS HARAG AZ ANALITIKUS PSZICHOTERÁPIÁKBAN.

Helyszíne a **Magyar Honvédség Művelődési Háza, XIV, Stefánia út 34.** (Bejárat a párhuzamos Zichy utcából!)

A konferencia október 25-én **reggel 9⁰⁰ órakor** kezdődik a regisztrációval. **9⁴⁵-kor** lesz a **megnyitó**, majd a plenáris ülés. Ezután pedig a szekcióülésekre kerül sor. Egy szekciót Bálint Mihály emlékének szentelünk.

A részvételi díjtételek a következők. Az **alapidj 4200,- Ft**, a **csoportos kedvezményt igénybe vevőknek 3200,- Ft**, **egyetemi hallgatóknak 2000,- Ft**. A csoportos kedvezmény azokat a kollégákat illeti meg, akik valamely **pszichoterápiás kiképzőhely** regisztrált **hallgatói**. Egy csoport 8 vagy annál több személyből állhat.

További információt vagy befizetési csekket **Móricz Évától** (261-6044 munkaidőben, 282-6044 este) vagy Flaskay Gábertől: (156-1561 este) lehet kérni.